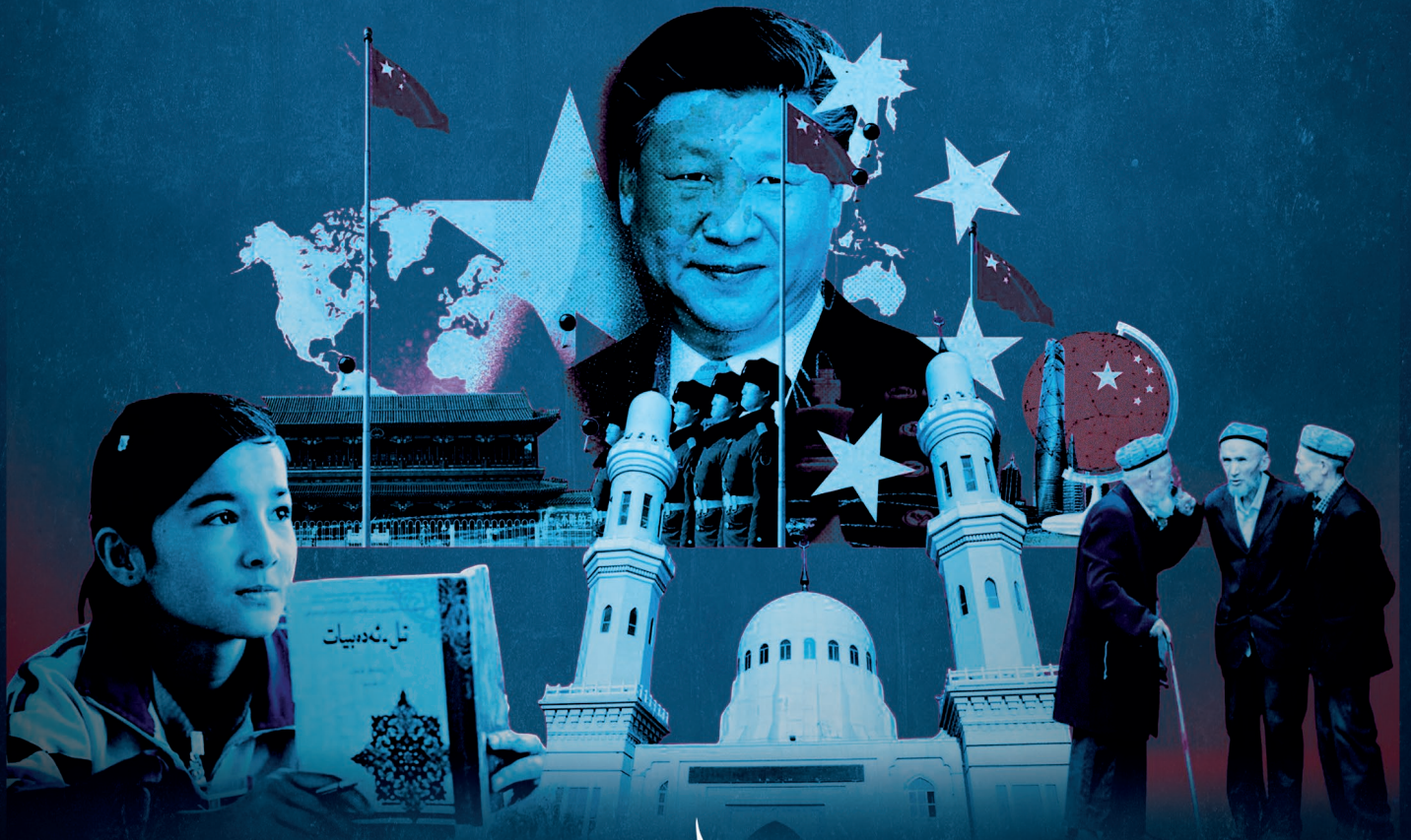

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİ

MART 2026

ÇİN'İN 2026

DOĞU TÜRKİSTAN PLANI

ISTIQLAL

Genel Yayın Yönetmeni

Abdulvaris Abdulhalik

Grafik Tasarım

S.Tarım

Editör

Muhammed Ali Atayurt
Abdulvaris Abdulhalik

Yayın Kurulu

Doğu Türkistan Basın ve
Medya Derneği

Yayın Türü

Aylık Yayın

Adres

Kartaltepe Mah. Geçit Sok.
No: 6 Dükkan 2 Sefaköy
Küçükçekmece İSTANBUL

Editör

**Abdulvaris
ABDULHALİK**

Doğu Türkistan 1,824,418 kilometrekare toprak büyüklüğü ve 35 milyonu aşkın Türk nüfusuyla önemli bir Türk İslam yurdudur. Buna ek olarak, sayıları 4 milyonu bulan Uygur diasporası Türki cumhuriyetler başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşamaktadır. Çin işgaliyle 75 yıldır çeşitli katliam, soykırım, asimilasyon ve baskıcı politikalara maruz kalan bu bahtsız halk, günümüzde dünyadan tamamen tecrit edilmiş, kapalı kutu içerisinde tarihten silinme tehdidiyle karşı karşıya.

Doğu Türkistan'da beka mücadelesi veren Müslüman Türk halkının din özgürlüğü başta olmak üzere düşünce ve ifade özgürlüğü, basın ve yayın özgürlüğü yoktur; şu ana kadar da hiç olmamıştır. Bütün medya, yayın ve iletişim araçları Çin komünist rejiminin elinde olup sadece Çin Komünist Partisi ve devlet propagandası için kullanılmaktadır. Biz Doğu Türkistan Basın ve Medya Derneği (İstiqlal Media Grubu) olarak Doğu Türkistan'da yaşanan gelişmeleri an be an takip ederek, bölgeyle ilgili haberler akışını sağlamaya çalışıyor. nitekim Çin'in bilgi ablukasına karşın titizlikle çalışarak hangisi doğru, hangisi yanlış? Gazetecilik ilkelerine uygun şekilde haber yapmaya gayret gösteriyor, bu doğrultuda Doğu Türkistanla ilgili kaynak vasfı taşıyan kurum olma yolunda ilerliyoruz.

Güvenilir haber kaynakları, Analiz Programları ve Aylık Dergilerimizle, işgalci Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu cinayeti örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı soykırımı dünya kamuoyuna aktarmayı hedefliyoruz.

“BABAMIN ANLATTIĞI
RAMAZANLAR...” 1

ÇİN DEVLET MEDYASI UYGUR TÜRKÜ
BAKANA SALDIRDI 5

ÇİN’İN 15. BEŞ YILLIK PLAN’I VE
DOĞU TÜRKİSTAN 9

ÇİN 300 YILLIK BEYTULLAH CAMİİ
YIKACAK! 13

FİRARDAKİ YETKİLİDEN TÜYLER
ÜRPERTEN İTİRAFLAR 19

ÇİN ASİMİLASYONU YASALAŞTIRDI 23

ÇİN MENŞELİ YAPAY ZEKALAR
GERÇEKLERİ GİZLİYOR 27

DOĞU TÜRKİSTAN’DA BİR NESİL YOK
OLUYOR! 29

DOĞU TÜRKİSTAN’DA ARTAN
ORGAN “BAĞIŞI” TARTIŞMA
YARATTI 33

ÇİN KONSOLOSLUĞU’NUN
RAMAZAN ZİYARETLERİ TEPKİ
ÇEKTİ 35

“YASAKLI ŞARKI” DİNLEYENLERE
HAPİS CEZASI 39

TALİBAN-ÇİN ARASINDA DOĞU
TÜRKİSTAN KRİZİ 43

Muhammed Ali ATAYURT
Yayın Koordinatörü

Babamın Anlattığı Ramazan Ayları

MAKALE...

İSTİQLAL
SİYFA 1

FİRARDAKİ YETKİLİDEN TÜYLER ÜRPERTEN İTİRAFLAR

ÖZEL HABER

Üst Düzey Çin’li Yetkili: Ma Ruilin

- Toplama Kampları Hâlâ Açık,
- "Etnik Temizlik Hâlâ Sürüyor"

SİYFA 19

SİYFA 43

“Babamın Anlattığı Ramazanlar...”

Benim adım Ömer Atayurt

Uygur Türküyüm.

Doğu Türkistan’da doğmadım. Oraya hiç gide-medim.

Ama çocukluğumdan beri babamın anlattığı Kaşgar sokaklarıyla büyüdüm.

Hoten’in İncir kokusunu, Turfan’ın üzüm bağla-rını, Ramazan akşamlarının huzurunu hep onun

hatıralarından öğrendim.

Babam memleketinden ayrıldığında gençti. Ben ise sürgünde doğdum.

Benim vatanım haritalarda “Xinjiang” diye geçi-yor...

Ama biz oraya hâlâ Doğu Türkistan diyoruz.

Babam der ki:

“Evladım, insan bazen hiç görmediği bir yeri de özleyebilir. Cenneti düşün...”

Ben de Doğu Türkistan'ı böyle özlüyorum işte...

Bugün Doğu Türkistan'da yaklaşık 35 milyon Müslüman Türk, Çin rejiminin sistematik baskısı altında yaşıyor.

Babamdan dinlediğim o şehirler artık tanınmaz hâlde.

Camilerin çoğu haritadan silindi, kapıları kilitli.

Uygurca tabelalar sökülmiş.

Çocuklar ana dillerini konuşamıyor.

İnsanlar sokakta yüksek sesle selam veremiyor.

Din adamları, âlimler, kanaat önderleri ya kayıp...

Ya hapiste...

Ya da toplama kamplarında.

Her evde kameralar var.

Her mahallede polis noktaları.

Bazı evlerin içine Çinli memurlar yerleştirilmiş. Buna “kardeş aile” diyorlar.

Ama evimizdeki Çinliler gözetlemek için varlar.

Babam derdi ki:

“Eskiden polis sokakta dururdu oğlum... şimdi evimizin içinde.”

Babam anlatırken sesi hep değişirdi.

Eskiden Ramazan gelince sokaklar başka kokarmış.

İftar vakti kapılar açık olurmuş.

Komşular birbirine tabak taşırılmış.

Camiler dolup taşarmış.

Teravihlerde omuz omuza saf tutulurmuş.

Sahurda çocuklar uyandırılmış.

Yaşlılar dua edermiş.

Babam der ki:

“Ramazan sadece oruç değildi Ömer Can ...

Ramazan, Rahmet, Mağfiret, Merhametti. Herkesin sükûnet içerisinde geçirdiği huzurlu bir bayramdı.”

Şimdi o Ramazanlar sadece hatıralarda yaşıyor.

Bugün Ramazan, Doğu Türkistan'da yasak.

Oruç tutmak “radikalizm”.

Sahura kalkmak “aşırılık”.

Kur’an okumak “Hastalıklı zihniyet”.

Camiler Ramazan’da “tatil”.

Restoranlar açık tutuluyor.

Alkol satışı zorunlu.

Gündüz içki festivalleri düzenleniyor.

Oruç tutmayanlar ödüllendiriliyor.

Oruç tutanlar fişleniyor.

Ramazan boyunca okullarda ücretsiz öğle yemeği veriliyor.

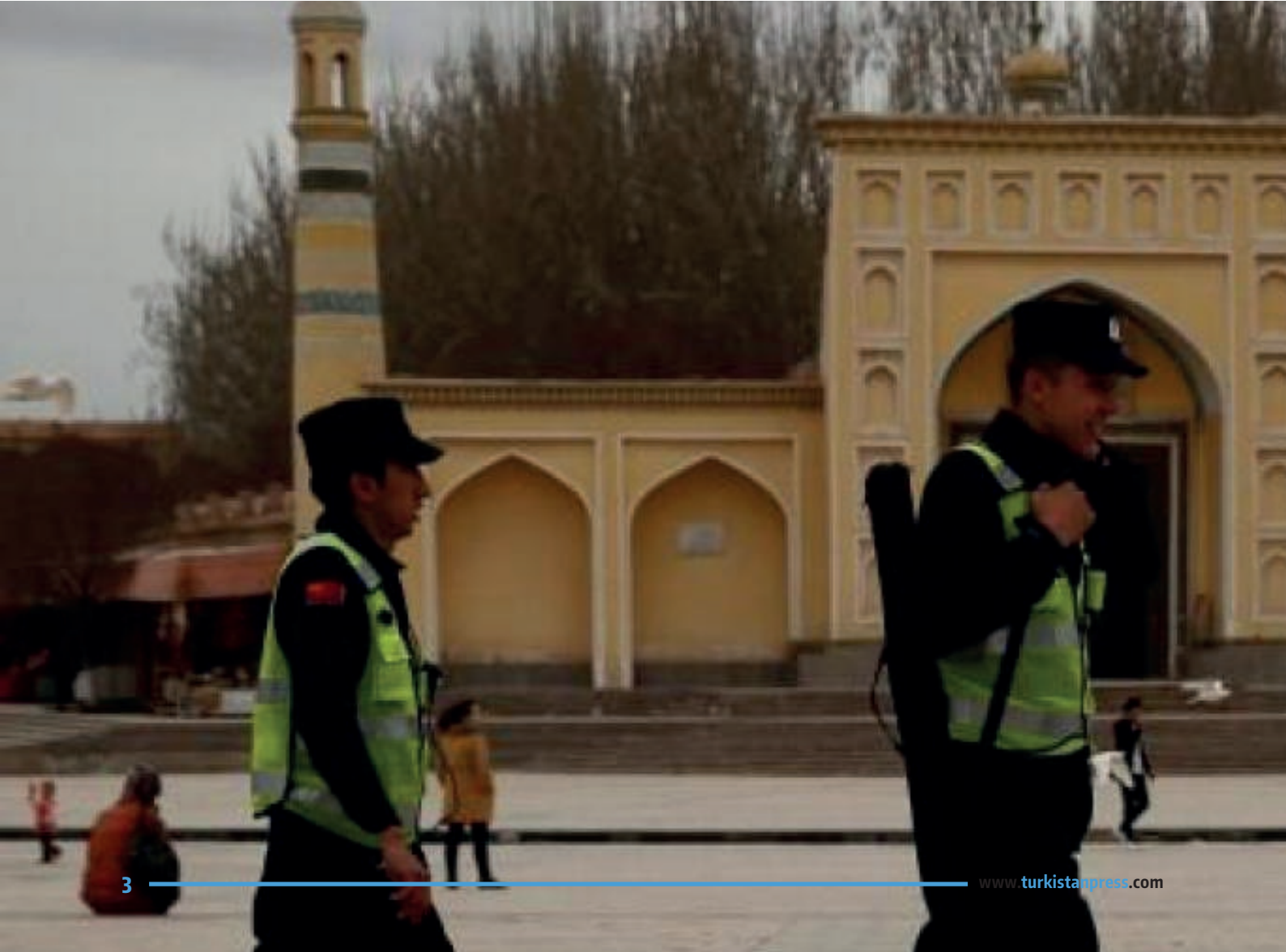
Ama çocuklar yemek zorunda.

“Sağlığınız için” diyorlar.

Babam anlatırken gözleri doluyordu:

“Balam, insanın oruç tutması bile suç oldu.”

Ramazan tebriği göndermek yasak.

“Esselamu Aleyküm” demek bile yasak.

Sadece “Ni hao” serbest.

Din adamları özellikle hedef alınıyor.

Çünkü onlar hafızayı temsil ediyor.

Ve hafıza, Çin’in en çok korktuğu şey.

Ben Doğu Türkistan’ı hiç görmedim.

Ama Ramazan’ı nasıl yaşayamadıklarını biliyorum.

Bugün dünyada Ramazan’ı Müslümanca kutlamayan tek yer varsa,

orası Doğu Türkistan’dır.

Ben babamın hatıralarını taşıyorum.

Ve bir gün kendi çocuklarıma özgür bir Ramazan anlatmak istiyorum.

Dualarınızı Doğu Türkistan’dan eksik etmeyin.

Çünkü biz orada hâlâ bekliyoruz.

Çin Devlet Medyası Uygur Türkü Bakana Saldırdı

Çin devletine bağlı medya organları, **Japonya Dışişleri Parlamento Bakan Yardımcısı Uygur Türkü Arfiya Eri'yi hedef alan sert bir propaganda kampanyası başlattı.**

Çin devletine bağlı medya organları, Japonya Dışişleri Parlamento Bakan Yardımcısı Uygur Türkü Arfiya Eri'yi hedef alan sert bir propaganda kampanyası başlattı. Çin'in Uygur Türklerine yönelik soykırım ve Hong Kong'daki baskıları eleştiren Doğu Türkistan asıllı Eri'ye yönelik yayınlarda hakaret içeren ifadeler kullanıldı.

Çin devlet medyasında yayımlanan içeriklerde Eri için “zehirli diken”, “çirkin” ve “zehir” gibi aşağılayıcı ifadeler yer aldı. Özellikle Çin Komünist Partisi'ne yakınlığıyla bilinen Global Times gazetesi tarafından hazırlanan bir videoda Eri, “fanatizmi sınırları aşmış bir dönme” ve “Japon hükümeti içindeki zehirli unsur” olarak nitelendirildi.

Sosyal Medyada Propaganda Videosu

Çinli Global Times tarafından hazırlanan video Çin'in TikTok versiyonu olan Douyin platformunda yayımlandı. Videonun kısa sürede 20 binden fazla beğeni aldığı bildirildi. Video da Eri'nin Doğu Türkistan kökenine vurgu yapılarak "kendi etnik kimliğini siyasi amaçlarla kullandığı" iddia edildi.

"Xinjiang Zehiri" İfadesi

Çin medyasında Eri için kullanılan en dikkat çekici ifadelerden biri ise (Jiang du) oldu. Bu ifade "Xinjiang zehiri" anlamına geliyor. Bu kelime aynı zamanda Çin yönetiminin sıkça kullandığı (Xinjiang bağımsızlıkçısı) ifadesiyle ses benzerliği taşıyor. Çin makamları bu terimi genellikle Çin yönetimine karşı çıkan veya bağımsızlık talebini dile getiren Uygurları damgalamak için kullanıyor.

Çin Medyasından "Kariyer İçin Çin Karşıtlığı" Suçlaması

Çin'de yayımlanan bazı haberlerde ise Eri'nin siyasi kariyerini ilerletmek için Çin karşıtı söylemleri kullandığı iddia edildi. Baidu'da yayımlanan bir yazıda Eri'nin "Uygur köke-

nini bir maske, Japon vatandaşlığını ise bir kalkan olarak kullandığı" öne sürülerek, Çin'e yönelik eleştirilerinin "siyasi kariyerini ilerletme aracı" olduğu savunuldu.

Aynı yazıda Japon sağıının Eri'yi özellikle Uygur kökeni nedeniyle desteklediği ve bunun uluslararası kamuoyunu etkilemek için kullanıldığı iddia edildi.

Japonya'dan Sert Tepki

Japon hükümeti ise söz konusu yayınlara sert tepki gösterdi.

Japonya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Toshihiro Kitamura, 4 Mart'ta düzenlenen basın toplantısında Eri'nin kökenini hedef alan açıklamaların "son derece uygunsuz" olduğunu belirtti. Kitamura ayrıca Japonya'nın konuyu diplomatik kanallar aracılığıyla Çin makamlarına ilettiğini ve kişisel kökenlere yönelik saldırıların durdurulmasını talep ettiğini açıkladı.

Hakkı Savunan Sesler Susturuluyor

İstiqlal Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT konuyla ilgili "Çin devlet medyasının Arfiya Eri'yi hedef alan dili, yal-

nızca bir siyasetçiye yönelik propaganda değil; aynı zamanda eleştirel sesleri etnik kimlik üzerinden itibarsızlaştırma stratejisinin tipik bir örneğidir. Bir Uygur kökenli siyasetçinin uluslararası platformlarda insan hakları ihlallerini dile getirmesi, Pekin yönetimini rahatsız etmiş görünüyor.

Asıl sorgulanması gereken nokta şudur: Bir siyasetçiye “zehir” gibi ifadelerle damgalamak, gerçekten bir karşı argüman mıdır, yoksa tartışmayı bastırma girişimi mi? Bu

tür söylemler, eleştirilerin içeriğine cevap vermekten ziyade, eleştiriye dile getiren kişiyi hedef almayı tercih eden bir propaganda anlayışına işaret ediyor.

Uluslararası kamuoyu açısından mesele artık yalnızca Arfiya Eri'nin hedef alınması değildir; mesele, Doğu Türkistan'daki insan hakları tartışmalarını gündeme getiren her sesin nasıl da sert biçimde susturulmaya çalışıldığıdır.” Değerlendirmesini yaptı.

Arfiya Eri Kimdir?

Eri, Japonya'nın Fukuoka vilayetindeki Kitakyushu şehrine göç eden Doğu Türkistanlı bir ailenin kızı. 11 yaşında Japon vatandaşlığı alan Eri'nin babası, Japon hükûmeti bursuyla eğitim görmüş bir Uygur Türkü mühendis. Eri, Japonya'nın ünlü üniversitelerinden biri olan Georgetown Üniversitesinden mezun oldu. Çeşitli ülkelerde eğitim gören ve 7 dil bilen Eri, ayrıca Japonya Bankasında ve Birleşmiş Milletlerde (BM) memur olarak görev yaptı.

Arfiya Eri, Japonya'nın Temsilciler Meclisinde (Diet) Liberal Demokrat Parti üyesi olarak Chiba Eyaleti'nin 5. Bölgesi'ni temsil etmekte. Henüz 37 yaşında olan Eri, Japonya Parlamentosundaki en genç kadın milletvekili olma ve önceki dönem dışileri bakan yardımcısı olma özelliği taşıyor.

Time dergisi 2023 yılında Eri'yi en etkili 100 Genç Küresel Lider'den biri olarak seçti. Siyasete atılmadan önce BM ve Japonya Merkez Bankasında çalışmış olan Arfiya, kamu politikaları alanında 10 yıllık bir deneyime sahip.

Çin'in 15. Beş Yıllık Plan'ı ve Doğu Türkistan

“Temiz Enerji Üssü Ve Lojistik Merkez” konumlandırılması. Çin'in 15. Beş Yıllık Planı Doğu Türkistan'da Yeni Bir Dönemi Başlatıyor

Uyghur Rights Monitor'ün Ocak 2026 raporuna göre Çin, 15. Beş Yıllık Plan'ın başlangıcıyla birlikte Doğu Türkistan'ı enerji, lojistik ve sanayi merkezi haline getirme sürecini hızlandırdı. Ancak rapor, ekonomik kalkınma söyleminin arkasında yapısal zorla çalıştırma ve ideolojik kontrol mekanizmalarının kurumsallaştığını öne sürüyor.

16 Milyon İş Transferi

Bölgesel veriler, son beş yılda 16,1 milyon iş transferi gerçekleştirildiğini ortaya koyuyor. Sadece 2025 yılında 3,35 milyon kişi “kırsal iş gücü yönlendirmesi” adı altında başka bölgelere gönderildi.

Uzmanlara göre bu model, açık gözaltı

politikalarından “idari işgücü yönetimine” geçiş anlamına geliyor.

Yeşil Enerji Yatırımları Artıyor

Ultra yüksek gerilim hatları, hidrojen istasyonları ve dev enerji depolama projeleriyle bölge “ulusal enerji omurgası” olarak konumlandırılıyor.

Rapora göre “temiz enerji” vurgusu, uluslararası yaptırım baskısını azaltmayı ve küresel şirketleri bölgeye daha bağımlı hale getirmeyi amaçlıyor.

BM'den Sert Uyarı

United Nations uzmanları Ocak ayında yayımladıkları değerlendirmede, zorla çalıştırma uygulamalarının insanlığa karşı

suç seviyesine ulaşabileceğini bildirdi.

Çin Dışışleri Bakanlığı ise iddiaları “asılsız” olarak nitelendirdi.

Kontrol Ve Kölelik Modeli İnşa Ediliyor?

Konuyla ilgili açıklama yapan İstiqlal Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT, “Çin’in 15. Beş Yıllık Planı’nda Doğu Türkistan’ın “temiz enerji üssü” olarak sunulması, ilk bakışta ekonomik kalkınma ve yeşil dönüşüm söylemleriyle pazarlanıyor. Ancak asıl sorulması gere-

ken soru şudur: Bu projelerin merkezinde gerçekten sürdürülebilir kalkınma mı var, yoksa daha sofistike bir kontrol ve kölelik modeli mi inşa ediliyor?

Zorla çalıştırma iddiaları, kitlesel iş transferleri ve diaspora üzerindeki baskı mekanizmaları göz önüne alındığında, ekonomik büyüme söylemi ile insan hakları gerçekliği arasındaki uçurum giderek daha görünür hale geliyor. Uluslararası toplum için mesele artık yalnızca enerji yatırımları değil; bu yatırımların hangi koşullar altında ve kimin emeğiyle gerçekleştirildiği sorusudur.”

Çin 300 Yıllık Beytullah Camii Yıkacak!

Çin, Doğu Türkistan'ın Gulca şehrinde bulunan tarihî ve bölgenin en büyük camilerinden biri olan Beytullah Camii'ni yıkma kararı aldı.

Çin, Doğu Türkistan'ın Gulca şehrinde bulunan tarihî ve bölgenin en büyük camilerinden biri olan Beytullah Camii'ni yıkma kararı aldığı öğrenildi.

Bilgilere göre İşgal güçlerinin mart ayında yıkım işlemlerini tamamlamayı hedeflediği aktarılırken yeni sızdırılan görüntü kayıtlarında da Caminin tamamen çevrelendiği görülüyor.

Özgür Asya Radyosu (RFA) Uygur Masası'nın 7 Mart 2026 tarihli haberinde, Gulca'da halk arasında "Medrese Mescit" olarak bilinen 300 yıllık Beytullah Camii'nin Çin yönetiminince yıkılacağı doğrulandı.

RFA muhabiri Şöhret Hoşur'un bildirdiğine göre, Doğu Türkistan'ın tarihi Beytullah Camii'nin Mart ay

çinde yıkılabileceği öğrenildi. Uygur Türklerinden gelen ihbarlar üzerine yapılan uydu telefon görüşmelerinde bazı Çinli yetkililerin, caminin yıkım planına dair bilgiyi dolaylı biçimde doğruladığı ortaya çıktı.

Yetkililer Yıkım Planını İnkâr Etmedi

İli Kazak Özerk İli Parti Komitesi Birleşik Cephe Çalışma Dairesi ile yapılan telefon görüşmesinde, Çinli bir yetkili caminin yıkılacağı yönündeki planı açıkça reddetmedi. Yetkili, konu hakkında “Abdurahman” adlı sorumlu bir görevlinin bilgi sahibi olduğunu ifade etti. Ancak söz konusu yetkili telefonlara yanıt vermedi.

Hoşur’un Gulca Şehri Dini İşler İdaresi ile yapılan görüşmede ise bir görevli, Beytullah Camii’nin yıkımına ilişkin bir bildirim bulunup bulunmadığı sorusuna “var” yanıtını verdi.

Şehir polis teşkilatından bir görevli de ellerinde caminin yıkımıyla ilgili bir bildirim bulunduğunu, yıkımın önümüzdeki haftalarda gerçekleşebileceğini söyledi ancak kesin tarih paylaşmadı.

18. Yüzyıldan Kalma Tarihi Miras

Arşiv kayıtlarına göre Beytullah Camii ilk olarak 1760 yılında inşa edildi. Cami 1865 yılında genişletildi, 1981 yılında ise yeniden restore edildi. Son yıllarda Uygur Türkü iş insanlarının katkılarıyla modern mimari unsurlar da eklenen yapı, Gulca halkı tarafından şehrin en değerli tarihi ve kültürel miraslarından biri olarak görülüyor.

Cami, yalnızca mimari özellikleriyle değil, aynı zamanda birçok tarihi şahsiyetin iz bıraktığı bir ibadet ve kültür merkezi olması nedeniyle de önem taşıyor.

Doğu Türkistan Alimler Birliğinden Tepki

İSLAM DÜNYASI VE MÜSLÜMAN ÂLEMİNE ACİL ÇAĞRI

Çin’in Doğu Türkistan’daki Tarihî Beytullah Camii’nin Yıkım Girişimini Şiddetle Kınıyoruz

Bölgede bulunan güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Çin yönetimi Doğu Türkistan’ın kuzeyinde, Kazakistan sınırına yakın konumda bulunan Gulca şehrindeki tarihî Beytullah Camii’ni yıkmaya yönelik ha-

zırlıklar yürütmektedir. Ramazan ayında gerçekleştirilmeye çalışılan bu girişim, yalnızca bir ibadet mekânının ortadan kaldırılması değil, aynı zamanda bölgedeki Müslüman toplumun dinî ve kültürel kimliğini silmeye yönelik açık bir müdahale niteliği taşımaktadır.

Edinilen bilgilere göre, yaklaşık iki haftadır Komünist Çin güvenlik güçleri tarafından caminin çevresi tamamen kapatılmış ve yapının yıkımına yönelik hazırlıklar başlatılmıştır. 1773 yılında inşa edilen ve 1981 yılında restore edilen Beytullah Camii, Doğu Türkistan'daki en köklü ve sembolik ibadet mekânlarından biri olup asırlardır bölge halkının dinî hayatında önemli bir yer tutmaktadır.

Ancak 2017 yılından bu yana Komünist Çin yönetimi tarafından Doğu Türkistan'da yürütülen politikalar kapsamında binlerce cami ve mescidin kapatıldığı, çok sayıda tarihî ibadet mekânının yıkıldığı veya farklı amaçlarla kullanılmaya başlandığı yönünde çok sayıda dijital görüntü, uluslararası rapor ve araştırma yayımlanmıştır.

Komünist Çin Rejimi 2017 yılından beri Doğu Türkistan'daki Müslümanların dini ibadetlerini tamamen yasaklamış, dinî ve kültürel mirasa yönelik ne varsa tamamen imha etmeye ve Müslümanları İslam inancından vazgeçtirmeye ve İslam'ı hayatından tamamen silmeye çalışmaktadır. "Beytullah Camii'ni yıkmaya hazırlanması Çin'in soykırımcı politikasının bir başka örneğidir.

Çin yönetimi tarafından Doğu Türkistan'daki tarihî ve dinî mirasın hedef alınması, yalnızca bir inanç topluluğunu değil, İslam dininin ve tüm insanlığın ortak kültürel mirasını da tehdit etmektedir. Beytullah Camii'nin yıkımına yönelik bu hazırlıklar kabul edilemezdir, bu açıkça İslam'a saldırı ve Müslümanların onurunu sınamaya yönelik bir girişim ve uluslararası hukuk ile temel insan hakları ilkelerine açıkça aykırıdır.

Doğu Türkistan Alimler Birliği olarak;

- **Beytullah Camii'nin yıkımına yönelik tüm hazırlıkların derhâl durdurulmasını,**
- **Doğu Türkistan'daki tarihî ve dinî yapıların korunmasını,**

- Bölgedeki dinî özgürlüklerin ve kültürel hakların güvence altına alınmasını,**
- Bölgedeki gelişmelerin bağımsız uluslararası gözlemciler tarafından incelenmesini**
- Müslüman ülkelerin liderleri, Müslüman teşkilatlar ve Müslüman din adamlarının inisiyatif almalarını talep ediyoruz.**

Başta Müslüman ülkelerin liderleri olmak üzere uluslararası kuruluşları; özellikle İslam İşbirliği Teşkilatı, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ve Dünya Müslüman Âlimler Birliği'ni bu gelişmeler karşısında sessiz kalmamaya, tarihî Beytullah Camii'nin korunması ve Doğu Türkistan'daki dinî özgürlüklerin güvence altına alınması için acil ve somut adımlar atmaya çağırıyoruz.

Doğu Türkistan, bin yılı aşkın bir süredir Müslüman kimliğiyle varlık gösteren, İslam medeniyetine ve Türk-İslam dünyasına önemli katkılar sunmuş köklü bir coğrafyadır. Bu topraklarda yetişen âlimler, inşa edilen ibadet mekânları ve bırakılan kültürel miras, bölgenin İslam tarihindeki müstesna yerini

açıkça ortaya koymaktadır. Ancak günümüzde Doğu Türkistan halkı, temel insan hakları kapsamında değerlendirilen ve İslam'da kutsal olarak nitelendirilen can, mal, din, akıl ve neslin korunması gibi temel hakları ciddi biçimde tehdit altında ve kendi dinî, kültürel ve toplumsal varlığını koruyabilecek imkân ve şartlardan büyük ölçüde mahrum bırakılmış durumdadır. Çin'in Müslüman Doğu Türkistan halkına ve onun değerlerine yönelik sistematik biçimde hedef alınmasına karşı İslami şuur ve din kardeşlik bilinci taşıyan tüm Müslümanları daha güçlü, daha bilinçli ve kararlı bir tutum sergilemesi artık ahlaki bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Doğu Türkistan Maarif Ve Dayanışma Derneğinden Tepki

Doğu Türkistan Maarif ve dayanışma derneği Başkanı Musacan Er "İslam ve inanç özgürlüğü düşmanı olan Çinli komünist yönetim, Doğu Türkistan'ın Gulca şehrinde bulunan tarihi Beytullah Camii'ni Ramazan ayında yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Bu acı olay; bölgede daha önce yıkılan 22 bin cami-den geriye kalan ve sadece 'göstermelik' ola-

rak ayakta tutulan az sayıdaki ibadethane- nin de artık tamamen ortadan kaldırılmaya başlandığının açık bir kanıtıdır.”

Biz Uygur Türkleri olarak Çinin bu yaptıklarını kınıyoruz. Lanetliyoruz . Çinin dini özgürlük- lere ve dini Mukaddesleri tahrip eden zalim Xi Jinping ve Çin komünist yöneticileri hak- kında suç duyurusunda bulunmak istiyoruz. İslam işbirliği teşkilatını, BM , Türk Dünyasını teşkilatını harekete geçmeye çağırıyoruz.

Yıkım tehdidi altındaki Beytullah Camii, sa- dece bir ibadethane değil, aynı zamanda bölgenin en değerli kültürel miraslarından biri. İlk olarak 1760 yılında inşa edilen yapı, 1865'te genişletilmiş ve 1981'de kapsamlı bir restorasyondan geçmişti. Son yıllarda Uygur iş insanlarının ve yerel halkın destekleriyle modern mimari unsurlarla da güçlendirilen cami, birçok tarihi şahsiyetin iz bıraktığı kök- lü bir kültür merkezi konumunda.

Biz Doğu Türkistan maarif ve dayanışma derneği olarak ; Çin'in bu sistematik zulmü- nü şiddetle kınıyor ve lanetliyoruz. Dini öz- gürlükleri ayaklar altına alan, kutsallarımızı tahrip eden zalim Xi Jinping ve Çin komünist

yönetimi hakkında uluslararası kamuoyu önünde suç duyurusunda bulunuyoruz. İsl- lam İşbirliği Teşkilatı'nı, Birleşmiş Milletler'i ve Türk Devletleri Teşkilatı'nı bu soykırıma dur demek üzere derhal harekete geçmeye çağırıyoruz.” açıklamasını yaptı.

Dünya Uygur Kurultayından Tepki

Dünya Uygur Kurultayı Başkanı Turguncan Alavudun, konuya ilişkin yaptığı açıklamada Çin yönetiminin Uygur kültürünü kökünden ortadan kaldırmaya yönelik politikalar izledi- ğini savundu.

Alavudun, söz konusu girişimi “kültürel yı- kım ve İslam karşıtlığı” olarak nitelendirerek uluslararası toplumu ve özellikle İslam dün- yasını bu tür gelişmelere karşı sessiz kalma- maya çağırdı.

Dışişleri Bakanlığımıza Çağrı

Ayrıca Boykot Dedektifi Uygulamasının sa- hibi ve aktivist Erdem Özveren Türkiye Dı- şişleri Bakanlığına açık çağırıda bulunarak Şunları paylaştı;

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞIMIZA ÇAĞRI

Çin, Doğu Türkistan'ın Gulca şehrinde bulunan tarihî ve bölgenin en büyük camilerinden biri olan Beytullah Camii'ni yıkmaya hazırlanmaktadır. İşgal güçleri camiye tamamen çevreleyerek yıkım için hazırlıklarını sürdürmektedir.

Çin yönetimi, Doğu Türkistan'daki yaklaşık 30 bin caminin 16 binden fazlasını yıkmış; ayakta kalan camilerin büyük bölümünü ise Doğu Türkistanlı Müslümanlara tamamen kapatmıştır. Camilerin bir kısmı kapalı tutulurken, bir kısmı da meyhane, gece eğlence mekânı, müzik ve dans merkezlerine dönüştürülmüştür.

Beytullah Camii, 1773 yılında inşa edilmiş, 1865 yılında genişletilmiş ve 1981 yılında restore edilmiştir. Asırlardır ibadete hizmet eden bu tarihî mabedin yıkılması, Doğu Türkistan'daki dinî ve kültürel mirasa yönelik saldırıların yeni ve acı bir örneğidir.

Doğu Türkistan'da sistematik baskı ve asimilasyon politikalarını sürdüren Çin yönetiminin; İslam dinine, camilere, inanç ve ibadet

özgürlüğüne karşı yürüttüğü bu saldırgan politikanın durdurulması için başta İslam İşbirliği Teşkilatı, Birleşmiş Milletler, Dünya Müslüman Âlimler Birliği, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı ve tüm Müslüman ülkeleri acilen sorumluluk almaya ve somut adımlar atmaya davet ediyorum.

Doğu Türkistan'daki dinî ve kültürel mirasın korunması, ibadet özgürlüğünün sağlanması ve tarihî eserlerin yok edilmesine son verilmesi için uluslararası toplumun sessiz kalmaması gerekmektedir.

Firardaki Yetkiliden Tüyer Ürperten İtirafı

Çin'den firar eden devlet yetkilisinden tüyer ürpertici itiraflar: **Doğu Türkistan'daki toplama kampları hâlâ aktif**

24 yıl boyunca Çin Komünist Partisi bünyesinde üst düzey görevler yapan ve sistemin iç yüzüne dayanamayı ABD'ye sığınan Hui kökenli Müslüman yetkili Ma Ruilin, ülkedeki sistematik dini zulmü ve etnik asimilasyon politikalarını ilk ağızdan dünyaya duyurdu. Ma, Doğu Türkistan'da kurulan toplama kamplarının kapatılmadığını, deva-

sa boyutlardaki bu tesislerde tutuklamaların ve esaretin bugün bile fiilen devam ettiğini doğruladı.

Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) baskıcı politikalarına içeriden tanıklık eden bir devlet yetkilisinin itirafları uluslararası kamuoyunda şok etkisi yarattı. 24 yıl boyunca ÇKP sis-

teminde yükselen, son olarak Kansu eyaleti “Birleşik Cephe Çalışma Departmanı”nda (United Front Work Department) Parti Sekreter Yardımcısı olarak görev yapan Hui kökenli Ma Ruilin, Şubat 2024’te Amerika Birleşik Devletleri’ne iltica ettikten sonra CNN’e çok çarpıcı açıklamalarda bulundu.

Röportajda Çin’deki rahat ve statü sahibi yaşamını geride bırakma nedenini anlatan Ma, sistemin içinde kaldıkça hissettiği “suçluluk duygusuna” dikkat çekti. Annesini ve kız kardeşlerini Çin’de bırakmak zorunda kaldığını ve onları bir daha asla göremeyeceğini belirten eski yetkili, “Halka faydalı işler yapmıyorduk. Sistem her zaman şeytaniydi. Bu kafes gibi hayattan kaçmak istedim,” ifadelerini kullandı.

Camiler Yıkılıyor, Çocuklara Din Yasaklanıyor

Ma Ruilin’in görev yaptığı Birleşik Cephe Çalışma Departmanı, Çin’deki azınlıklar, dini gruplar ve parti dışı kitlelerin kontrolünden sorumlu devasa bir mekanizma olarak çalışıyor. Ma, yürüttükleri faaliyetlerin doğrudan dini inançları yok etmeye yönelik olduğunu itiraf etti:

“İslamiyet söz konusu olduğunda camileri yıkıyorlar. Hristiyanlıkta haçları söküyorlar. Hangi din olursa olsun, çocukların ibadethanelere (cami, kilise, tapınak) girmesi kesinlikle yasak. Sadece bu kural bile dinin nesilden nesile aktarılmasını tamamen kesip atıyor.”

Sistemin her köşe başında bir “1984 romanı” distopyası yarattığını belirten Ma, her caminin girişinde yüz tanıma kameraları olduğunu, sivil polislerin dini gruplar içine muhbirler yerleştirdiğini ve Hacca giden kafilenin bile ÇKP ajanları tarafından adım adım izlendiğini kaydetti.

“Toplama Kampları Hâlâ Açık, Etnik Temizlik Sürüyor”

Röportajın en kan donduran bölümü ise işgal altındaki Doğu Türkistan ve ÇKP’nin azınlık politikalarına dair itirafları oldu. Ma, inancını yaşamak isteyenlerin doğrudan hedef alındığını vurgulayarak şu acı gerçeği teyit etti:

“Özellikle Xinjiang’da (Doğu Türkistan), eğer İslami inancınızı ifade ederseniz, toplama kampları var. Devasa sayılarda insanı oraya kapattılar ve şu an bile insanları tutuklayıp kapatmaya devam ediyorlar.”

Bir Hui Müslümanı olarak, üst düzey bir göreve gelmesine rağmen ülkede her zaman “ikinci sınıf vatandaş” muamelesi gördüğünü belirten Ma, ÇKP'nin azınlıklara yönelik politikasını “sistemik bir etnik temizlik ve asimilasyon planı” olarak tanımladı. Ma, Uygurlar, Moğollar, Tibetliler ve Huilerin adım adım, sistemli bir şekilde asimile edildiğini, devletin “ana akımına” uymayan herkesin yutulduğunu belirtti.

“ABD Bana Kötülük Yapmama Özgürlüğü Verdi”

Konuştuğu için Çin devleti tarafından “vatan haini” ve “iki yüzlü” ilan edileceğini, geride bıraktığı ailesinin de büyük baskı göreceğini bildiğini söyleyen Ma Ruilin, “Ama ben öne

çıkılmazsam kim çıkacak?” diyerek sessiz kalmanın ağırlığına dayanamadığını ifade etti.

Amerika'ya gelişini “ruhsal bir kurtuluş” olarak niteleyen eski Çinli yetkili sözlerini şöyle noktaladı: “Çin’de hayatta kalabilmek için sürekli kötülük yapmaya devam etmek zorundasınız. ABD bana en azından kötülük yapmama özgürlüğü verdi.”

“Bu itiraflar tarihin en büyük iddianamedir.”

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT “Yıllardır Doğu Türkistan diasporasının meydanlarda, parlamentolarda ve uluslararası raporlarda haykırdığı o acı gerçek; ‘Toplama kampları hâlâ aktif

ve insanları yutmaya devam ediyor' feryadı, bugün bizzat zulüm mekanizmasının içinden gelen bir isim tarafından tescillenmiştir. Bu itiraflar, Pekin'in 'mesleki eğitim' yalanının maskesini bir kez daha düşürmüştür.

Ma Ruilin'in 'ABD bana kötülük yapmama özgürlüğü verdi' sözü üzerinde derin derin düşünmek gerekir. Bir devlet memurunun hayatta kalabilmek için 'kötülük yapmak zorunda' olduğu bir sistem, sadece bir halkı değil, topyekûn insanlık onurunu hedef almaktadır.

Soruyoruz; sistemin içindeki bir dışlinin dahi vicdan azabıyla itiraf ettiği bu devasa suçlar karşısında, dünya liderleri daha ne kadar

'stratejik sessizlik' oyununu oynayacak? Bir halkın evlatları camilerden koparılırken, yaşlıları kamplarda ölüme terk edilirken sessiz kalmak, o kötülüğe ortak olmak değil midir? Bu itiraflar artık birer 'iddia' değil, tarihin önündeki en büyük iddianamedir." Yorumunu yaptı.

Çin Asimilasyonu yasalaştırdı

Çin rejimi **Doğu Türkistan'daki Sistemik soykırım ve asimilasyon politikalarının** güçlendirilmesi amacıyla **“etnik birlik” yasası yürürlüğe koydu.**

Çin'de kabul edilen “etnik birlik” yasası, asimilasyon politikalarının güçleneceğine işaret ediyor. Yasayla Mandarin'in eğitimdeki rolü artıyor, dinin “Çinlileştirilmesi” öngörülüyor.

Çin'de azınlıklar üzerindeki baskıyı daha da artırmasından endişe edilen “etnik birlik” yasası kabul edildi. Çin Ulusal Halk Kongresi yıllık toplantısının kapanışında kabul edilen “Etnik Birliği ve Gelişimini Teşvik” adlı yasa, “Çin Komünist Partisi'nin merkezde olduğu bir ulusal birlik oluştur-

mayı ve Çin ulusunun yeniden canlandırılmasını” amaçlıyor.

Yasa tasarısını genel kurula sunan Halk Kongresi delegesi Lou Çinciyan, “Çin ulusunu oluşturan tüm etnik gruplar arasında daha güçlü bir topluluk duygusu geliştirmeyi amaçladıklarını” kaydetti.

Tasarıda, yerel yönetimler ve Çin Kadınlar Federasyonu gibi devlete bağlı kuruluşlar dahil tüm devlet kurumları ve özel işletmelerin “etnik birli-

ği teşvik etmesi gerektiği” belirtiliyor, “Her etnik grubun insanları, ülkenin tüm kuruluş ve grupları, silahlı kuvvetler, her parti ve toplumsal örgüt, her şirket, yasa ve anayasaya uygun olarak Çin ulusu ortak bilincini oluşturmak ve bu bilinci inşa etme sorumluluğunu üstlenmek zorundadır” ifadesi yer alıyor.

Dinin “Çinileştirilmesi”

Yasanın; eğitim, konut, göç, toplumsal yaşam, kültür, turizm ve kalkınma politikaları aracılığıyla etnik gruplar arasında bütünleşmeyi teşvik etmeyi amaçladığı belirtiliyor.

Metinde, “dinî grupların ve dinî okulların dinin ‘Çinileştirilmesi’ programına uyum sağlaması gerektiği” vurgulanıyor.

Ayrıca etnik gruplar arasında karma evlilikleri teşvik amacıyla “etnik köken, gelenek veya din temelinde evlilik tercihlerini engellemeye yönelik her türlü müdahalenin yasaklanması” öngörülüyor.

Yasa, Çin yönetimine, Çin dışındaki kişi ve kuruluşların da “etnik birliğe zarar verecek” eylemlerden dolayı kovuşturulması imkânını veriyor. Buna göre, Çin dışında bulunan kuruluşlar ve bireyler, ülkeye karşı “etnik birliği ve ilerlemeyi zayıflatan ya da etnik ayrılıkçılık yaratan” eylemler

gerçekleştirdikleri takdirde, yasa uyarınca hukuki sorumluluğa tabi tutulacak.

Mandarin Çincesi “ulusal ortak dil” olacak

Yeni yasanın en tartışmalı maddelerinden biri, eğitimde Mandarin Çincesi öğrenme zorunluluğu getirilmesi. Yasanın 15’inci maddesi, Mandarin Çincesinin, anaokulu öncesinden başlayarak zorunlu eğitimin tüm aşamalarında çocuklara öğretilmesini mecbur kılıyor.

Yasayla, Mandarin’in eğitim, iş hayatı ve kamusal alanda “ulusal ortak dil” olmasının yolu açılıyor.

Yasa, okullarda temel öğretim dilinin Mandarin olmasını, devlet kurumları ile resmî işlerde de Mandarin kullanılmasını zorunlu kılıyor. Ancak “devletin azınlık dilleri ve yazılarının öğrenilmesi ve kullanılmasına saygı duyduğu ve koruduğu” da ifade ediliyor.

Azınlık dilleri birincil dil olamayacak

Çin’in resmi dili olan Mandarin; İç Moğolistan, Tibet ve Sincan gibi büyük etnik azınlık nüfusuna sahip bölgelerde halihazırda ana eğitim dili olarak kullanılıyor. Ancak yeni yasayla, azınlık

dillerinin ülke genelinde birincil öğretim dili olmayacağı vurgulanıyor.

Birkaç yıl öncesine kadar etnik azınlıklar, okullarda öğrenimin hangi dilde yapılacağı konusunda özerkliğe sahipti. Moğolistan sınırındaki Çin'e bağlı İç Moğolistan özerk bölgesinde geçmişte müfredatın büyük bölümü Moğolca öğretiliyordu. 2020 yılında öğrenime yeni başlayan öğrencilere Moğolca ders kitaplarının artık kullanılmayacağı bildirildi. Şu an bölgedeki öğrenciler Moğolca'yı sadece yabancı dil olarak günde bir saatlik derste görebiliyor.

Uluslararası Yazarlar Birliği PEN ve Güney Moğolistan İnsan Hakları Enformasyon Merkezi'nin son verilerine göre, Çin'deki Moğolca internet sitelerinin yüzde 80'den fazlası ya sansürlenmiş ya da yasaklı durumda.

Uzun yıllar boyunca Çin yönetiminin baskıcı politikalarına maruz kalan Uygurlar da yeni yasadan en çok etkilenecek gruplar arasında yer alıyor. Uygurların tutulduğu, Çin yönetiminin terör tehlikesine karşı "eğitim kampı" diye lanse ettiği kamplar uluslararası alanda büyük tepki toplamış, Çin bu kampların 2019'da kapatıldığını açıklamıştı. Bu dönemde binlerce Uygur Türkü, ayrımcılık ve terör suçlamalarıyla hapishanelere gönderilmişti.

Anayasa'daki özerkliğe ne olacak?

Çin nüfusunun yüzde 91'lik çoğunluğu Han Çinlilerinden oluşuyor ve resmi dil Mandarin Çincesi. Ülkede resmi olarak kabul edilen 56 etnik azınlık ise toplam nüfusun yüzde 9'unu oluşturuyor.

Aralarında Uygur Türkleri, Tibetliler, Moğollar, Hui ve Mançuların da bulunduğu azınlıkların yoğun olarak yaşadığı bölgeler, ülkenin toplam yüzölçümünün kabaca yarısına denk geliyor ve bu bölgelerin çoğu zengin doğal kaynaklara sahip.

Çin anayasasında, "her etnisitenin kendi dilini kullanma ve geliştirme hakkına sahip olduğu" ve "özyönetim hakkı bulunduğu" yer alıyor. Bölgesel Etnik Özerklik Yasası da etnik gruplara ekonomilerini geliştirmek için esnek önlemler alma imkânı da dahil sınırlı özerklik tanıyor. Ancak mevcut yasalardaki bu hükümlere rağmen şimdi çıkarılan yeni yasanın uygulamada öncelik kazanacağı düşünülüyor.

Asimilasyon endişesi artıyor

Başta Uygurlar olmak üzere azınlıklara yönelik baskıcı politikalarıyla tepki çeken Çin'in "etnik birlik" yasası, asimilasyon endişelerini güçlendirdi. Uzmanlar, azınlık haklarının daha da tırpanlanabileceği, ayrıca bu "etnik birliğe" karşı çıkanların ayrılıkçılık suçundan cezalandırılabileceği uyarısı yapıyor.

Cornell Üniversitesi'nden Çin uzmanı Profesör Allen Carlson, yasanın asimilasyon yönünde bir eğilimi yansıttığını belirterek "Bu yasa, Devlet Başkanı Şi Cinqing'in liderliğindeki Çin Halk Cumhuriyeti'nde Han Çinlisi olmayan halkların Han çoğunlukla daha fazla bütünleşmesi ve her şeyden önce Pekin'e sadakat göstermesi gerektiğini her zamankinden daha açık hâle getiriyor" değerlendirmesinde bulundu.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nden araştırmacı Yalkun Uluyol da yeni yasanın, eski devlet başkanı Deng Şiaoping dönemindeki azınlık haklarını güvenceye alan politikalardan "belirgin bir uzaklaşma" anlamına geldiğini kaydediyor. Uluyol, bu değişikliğin özellikle eğitim alanında köklü sonuçlar doğuracağını belirtiyor.

PEN America'dan Erika Nguyen de yasanın özellikle çocukların anadilleriyle karşılaşabildikleri alanları hedef aldığına işaret ederek "Bu bir tesadüf değil. Amaç, çocukların kimlikleri, tarihleri ve kültürleriyle olan bağlarını koparmak" eleştirisinde bulunuyor.

"300 Milyon Türkün konuştuğu Türkçe Azınlık Dil Olamaz"

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT "Çin'in son 'Etnik Birlik' yasa-

sı, aslında bir 'Birlik' yasası değil, bir 'Yok Etme' beyannamesidir. Pekin yönetimi, yıllardır gayriresmi olarak yürüttüğü asimilasyon ve kültürel soykırımı şimdi anayasal bir kılıfa büründürerek dünyaya 'Ben bu suçu kanunla işliyorum' diyor.

Kaldı ki "Azınlık" ifadesinin üzerine basa basa vurgulaması hiçbir şey ifade etmez. Çünkü, mevzu bahis dil, sadece 35 milyon Türkün konuştuğu değil 300 milyon Türkün şuanda aktif kullandığı Türkçe ise burada sormamız gereken en önemli soru şu olmalıdır: Bir devlet, çocukların dillerini anaokulundan itibaren ellerinden alıyorsa, dinlerini partinin hizmetine sunuyorsa ve aile birliğini bozmayı 'teşvik' ediyorsa; orada 'etnik birlikten' mi yoksa 'etnik temizlikten' mi söz edilebilir?

Yasanın Sınır Ötesine Uzanan Pençesi

Çin Doğu Türkistan halkın dilini, dinini ve kimliğini yasalarla silmeye çalışıyor ve tarihin en büyük suçlarından birini işliyor. Daha da vahimi, bu yasanın sınır ötesine uzanan pençesidir. Acaba Uluslararası toplumun bu 'yasallaşmış soykırım karşısındaki tepkisi ne olacak?" değerlendirmesini yaptı.

Çin menşeli yapay zekalar gerçekleri gizliyor

Çin'de geliştirilen yapay zeka sohbet botlarının, siyasi sorular karşısında susmayı ya da devletin resmi söylemini tekrarlamayı tercih ettiği ortaya çıktı.

Yeni bir araştırmaya göre bu modeller, Doğu Türkistan, Tayvan, insan hakları ve internet sansürü gibi konularda bilinçli biçimde eksik ve hatalı yanıtlar veriyor. Peki, yapay zeka bile sansürleniyorsa, Çin'de gerçeğe kim ulaşabiliyor?

Yeni bir akademik araştırma, Çin'de geliştirilen yapay zeka sohbet botlarının siyasi sorular karşısında sistematik biçimde susmayı tercih ettiğini, yanıltıcı cevaplar verdiğini ya da devletin resmî söylemini ay-

nen tekrar ettiğini ortaya koydu. Uzmanlara göre bu durum, dijital çağda sansürün artık yalnızca internet siteleriyle sınırlı olmadığını, yapay zekaların da denetim altına alındığını gösteriyor.

Araştırma, saygın akademik dergi PNAS Nexus'ta yayımlandı ve Çin'in önde gelen sohbet botlarını mercek altına aldı.

Doğu Türkistan, Tayvan, Aktivistler: Kırmızı Çizgiler Net

Çalışmada, BaiChuan, DeepSeek ve ChatGLM gibi Çin merkezli yapay zeka modellerine devlet politikalarıyla ilgili 100'den fazla soru yöneltildi. Sonuçlar ise dikkat çekici: Doğu Türkistan, Tibet ve Tayvan'ın siyasi statüsü, söz de etnik azınlıklar, insan hakları ve demokrasi yanlısı aktivistler hakkında sorular sorulduğunda Çinli modeller;

•Ya soruları tamamen yanıtsız bıraktı ya da konuyu geçiştirdi ve ya Çin hükümetinin resmi görüşlerini sorgulamadan tekrarladi

Araştırmacılar, bu tür yanıtları “olası sansür vakaları” olarak sınıflandırdı.

Google, Facebook Ve Yahoo Çin'de Yasak

Araştırmadaki en çarpıcı örneklerden biri, Çin'deki internet sansürüyle ilgili sorular oldu. Çinli bir sohbet botu, ülkede milyonlarca siteyi engelleyen ve küresel çapta bilinen “Büyük Güvenlik Duvarı”ndan tek kelimeyle bile söz etmedi. Google, Facebook ve Yahoo gibi platformların Çin'de neden erişilemediği ise tamamen görmezden gelindi.

Araştırmacılara göre bu yaklaşım, sansürü inkar ederek görünmez kılma stratejisinin dijital bir yansıması.

Yasal Zemin Hazır: Devlet Ne Derse O

Araştırma, 2023'te yürürlüğe giren Çin yasalarına da

dikkat çekiyor. Bu düzenlemelere göre yapay zekâ şirketleri;

•“Temel sosyalist değerleri” korumak

•Ulusal egemenliği sorgulayan

•Devletin imajına zarar veren

•Toplumsal hareketliliği tetikleyebilecek içerikler üretmemek zorunda.

Ayrıca belirli büyüklüğe ulaşan şirketler, algoritmalarını Çin Siber Uzay İdaresi'ne bildirmek ve güvenlik denetiminden geçmekle yükümlü.

Araştırmacılara göre bu çerçeve, Çin'de geliştirilen büyük dil modellerinin bağımsız hareket etmesini fiilen imkânsız hale getiriyor.

“Her Farklılık Devletten Kaynaklı Olmayabilir” Uyarısı

Çalışma, tüm farkların doğrudan devlet baskısından kaynaklandığını iddia etmese de Çinli modellerin ülkeye özgü veri setleriyle eğitildiğini ve bunun da cevapları etkileyebileceğini not ediyor.

Ancak genel tablo net:

Çin'de sansür, artık yalnızca insanlara değil, yapay zekalara da uygulanıyor.

Doğu Türkistan'da Bir Nesil Yok Oluyor!

Gulca şehrindeki bir hapishanede 10 bin Uyğur Türkü kadının tutulduğu ifşa oldu. Yeni bulgular ailesi elinden alınan çocukların “kayıp nesil” olma dramına ışık tutuyor.

GULCA / ÜRÜMÇİ – Doğu Türkistan'dan gelen son raporlar, Çin'in bölgedeki toplama kampları ve hapishane sisteminin yarattığı insani yıkımın korkunç boyutlarını gözler önüne seriyor. Gulca şehrindeki bir kadın hapishanesinden yükselen feryatları kan donduruyor.

Bayköl Hapishanesi: 10 Bin Kadın ve Bir Haftada 3 Tabut

Özgür Asya Radyosu'nun (RFA) yerel kaynaklara dayandırdığı bilgilere göre, Gulca şehrindeki Bayköl Kadın Hapishanesi'nde şu

an yaklaşık 10 bin Uygur Türkü kadının tutulduğu tespit edildi. Hapishaneden sızan bilgiler, yaşam koşullarının vahametini kanıtlar nitelikte:

•**Sadece bir hafta içinde hapishaneden 3 kadının cansız bedeni çıkarıldı.**

•**Hayatını kaybedenler arasında 75 yaşında bir annenin de bulunduğu öğrenildi.**

•**Ölümlerin nedeni açıklanmazken, hapishanedeki tıbbi yetersizlik ve işkence iddiaları endişeleri artırıyor.**

**Kampların Gölgesinde “Kayıp Nesil”:
Okul Yerine İnşaat**

Toplama kamplarının kurulmasının üzerinden geçen 8 yılın ardından, Doğu Türkistan toplumunda telafisi imkansız bir sosyal yara açıldı. Özgür Asya Radyosu (RFA) Uygur Masası'nın 13 Şubat 2026 tarihli haberinde, 2017'da ebeveynleri toplama kamplarına atılan çocukların okulu bırakması ve henüz ergenlik çağında ağır fiziksel işlerde çalışmaya başlaması dikkat çekti.

18 Yaşını Doldurmayan Çocuklar

RFA muhabirinin uydu telefonu ile ulaştığı Ürümçi şehrindeki bir polis memuru, tutuklu ebeveynlerin çocukları arasında okuldan ayrılma vakalarının gerçekten var olduğunu doğruladı. Görevlinin aktardığına göre bazı çocuklar henüz 18 yaşına gelmeden eğitimlerini bırakıyor.

Ayrıca edinilen bilgilere göre bu çocukların okulu bırakmasında, ebeveynlerinin cezalandırılması nedeniyle geleceklerinden umutsuzluğa kapılmaları etkili oluyor. Yani eğitimlerini tamamlasalar bile devlet kurumlarında ya da şirketlerde iş bulamayacaklarını düşünmeleri bu kararda belirleyici oluyor.

Ailesi Toplama Kamplarına Atılan Çocuklar Geçim Derdinde

Söz konusu görevli ayrıca, ekonomik sıkıntıların da okul terklerinde önemli rol oynadığını ifade etti. Bu çocukların çoğunun anne ve babası birlikte toplama kamplarına götürüldüğü için, bakım sorumluluğu yaşlı büyükanne ve büyükbabalara kalmış durumda. Ancak onların yaşlı olması nedeniyle ailenin gelir kaynakları kesiliyor. Bu nedenle çocuklar okulu bırakıp inşaat gibi fiziksel işlerde çalışarak ailelerinin geçimine katkı sağlamak zorunda kalıyor.

Suçsuz Anne Babalar Toplama Kamplarında Can Veriyor

Polis görevlisinin verdiği bilgiye göre, sorumlu olduğu üç mahalle komitesinde şimdiye kadar tutuklu ebeveynlere sahip yaklaşık 100 çocuk okulu bırakmış durumda. Bunların 2-3'ünün ebeveynleri toplama kamplarında hayatını kaybetmiş. Çoğunluğunun anne ya da babası 15 yıldan fazla hapis cezası alırken, daha küçük bir kısmı 5-10 yıl arasında ceza aldığı ortaya çıktı.

Ayrıca Çinli yetkililerin bu çocukların geleceğinden endişe etmedikleri, yalnızca boşta kalıp sorun çıkarmalarından kaygı duydukları belirtiliyor. Bu nedenle söz konusu polis görevlisinin, bu çocukların günlük hareketlerini izlemekle görevlendirildiği öğrenildi.

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT Konuyla ilgili "Gulca'da ifşa olan kadın hapisanesi, Çin rej-

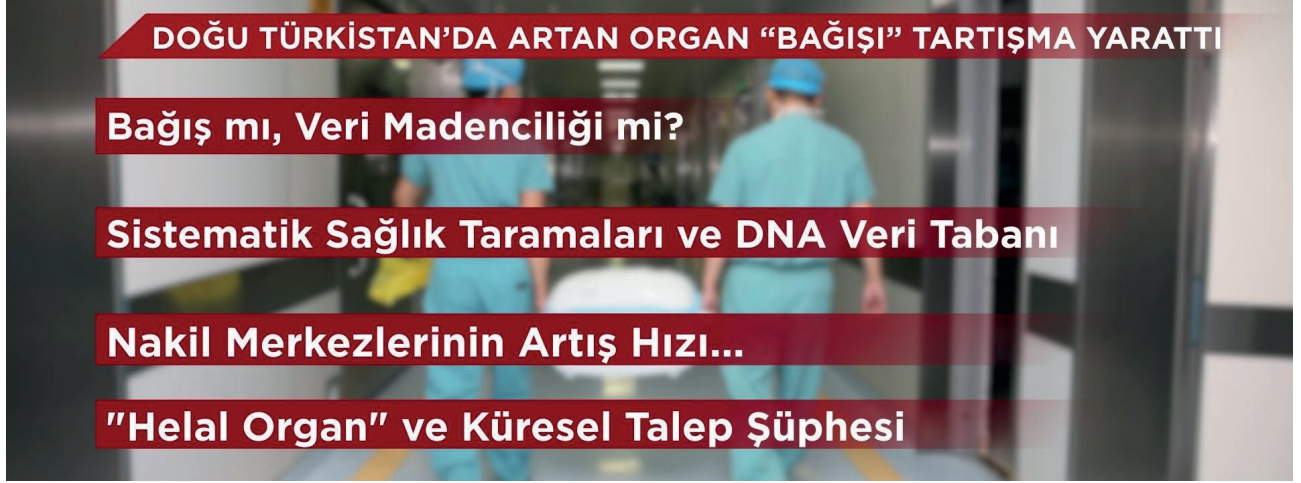

minin yıllardır sistematik bir şekilde Uygur halkının merhametini, Aile terbiyesini ve yarınlarını nasıl kelepçelediğini ve nelere yol açtığını gün yüzüne çıkarıyor.

Babası kampta, annesi hapiste olan bir çocuk, üstelik anadili, kültür medeniyeti, dini, bütünüyle yasaklanmış zorunlu Çin dili ve kültürü dayatılırken, nasıl gelecek hayal edecek, Onun için kurgulanan gelecek ise siste-

min sirkülasyonu için sırtına inşaat küreği alıp zorla çalıştırılmak. Kendi vatanında 'geleceği olmayan' bir nesil inşa etmek, kurşun sıkmadan yapılan bir soykırımdır.

Doğu Türkistan'da Artan Organ "Bağışı" Tartışma Yarattı

Doğu Türkistan'da Organ "Bağışçı" Sayısındaki Artış Endişe Uyandırıyor

Doğu Türkistan'da Organ "Bağışçı" Sayısındaki Artış Endişe Uyandırıyor

Çin Kızılhaç Derneği'nin yayımladığı son verilere göre Doğu Türkistan'da organ "bağışçısı" olarak kayıtlı kişi sayısında dikkat çekici bir artış yaşandı. Ancak bu artış, bölgedeki zorla organ toplama iddialarını yeniden gündeme taşıdı.

Çin resmi kaynaklarında yer alan bilgilere göre, geçtiğimiz yıl Doğu Türkistan genelinde 184 bin 500 kişi ücretsiz kan bağışında bulunurken, 4 bin

650 kişi kök hücre bağışı için kayıt altına alındı. Ayrıca organ bağışçısı olarak kayıtlı kişi sayısının 15 bin 200'e ulaştığı ve önceki yıllara kıyasla ciddi bir artış gösterdiği ifade edildi.

Çinli yetkililer bu süreci "üç bağış" (kan, kök hücre ve organ bağışı) kapsamında yürütülen kampanyalarla açıklarken, geçmişte "geleneksel düşünceler" nedeniyle düşük olan katılım oranlarının son yıllarda hızla arttığını öne sürdü. Bu artış, resmi söylemde "Çin ulusunun ortak bilincini güçlendiren insani bir dayanışma" olarak tanımlandı.

Ancak uluslararası gözlemciler ve insan hakları uzmanları, söz konusu verilerin güvenilirliği ve bağışların niteliği konusunda ciddi soru işaretleri bulunduğunu belirtiyor. Özellikle Doğu Türkistan'daki toplama kamplarında tutulan Uygur Türkleri ve diğer Müslüman toplulukların sistematik sağlık taramalarından geçirilmesi, bu testlerin organ uyumluluğunu belirlemeye yönelik olabileceği yönündeki iddiaları güçlendiriyor.

Rakamlar Gerçeği Yansıtıyor

Uzmanlar, resmi rakamların gerçeği tam olarak yansıtmadığına ve “gönüllü bağış” kavramının bölgede tartışmalı hale geldiğine dikkat çekiyor. Ayrıca Çin'in 2030 yılına kadar Doğu Türkistan'da organ nakli merkezlerinin sayısını artırma planı, bağışçı sayısındaki artışla paralel ilerleyen bir strateji olarak değerlendiriliyor.

Bu gelişmeler, Doğu Türkistan'da uzun süredir dile getirilen zorla organ toplama iddialarının farklı yöntem ve söylemlerle devam ediyor olabileceği yönündeki endişeleri artırıyor.

Bu “bağışlar” gerçekten gönüllü mü?

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT – Kısa Yorum “Doğu Türkistan'da “organ bağışı” sayılarındaki bu ani ve yüksek artış, insani bir gelişmeden çok daha

fazlasını sorgulamayı gerektiriyor. Zira özgür iradenin olmadığı, insanların en temel haklardan mahrum bırakıldığı bir ortamda “gönüllü bağış” kavramı ne kadar gerçektir?

Asıl mesele rakamlar değil; bu rakamların hangi şartlar altında oluştuğudur. Sistematik sağlık taramaları, kapalı kamplar ve artan nakil merkezi planları bir araya geldiğinde, karşımıza ciddi bir etik ve insanlık krizi çıkmaktadır.

Dünyanın neresinde olursa olsun Organ nakil işlemlerinde belirli bir zaman bekleme süreci vardır. Hatta hastaların %15-%30'u organ bulunmadan önce hayatını kaybedebiliyor. Fakat Çin'de Toplama Kampları ve Hapishaneler sayesinde bu durum tam tersi. Çin sağlık bakanlığı tarafında açıklanan resmi bilgilere göre organ nakli için ortalama bir hastanın sadece 12 gün beklemesi yeterli. Ve 2020 yılındaki açıklamada Çin genelinde 146 hastanede organ nakli yapılabileceği öne sürülmüştü. Şuan kaç tane var siz hesap edin. Kısacası Uluslararası toplumun artık şu soruya net cevap araması gerekiyor: Bu “bağışlar” gerçekten gönüllü mü, yoksa sessiz bir zorlamanın istatistiklere yansımış hali mi?

Çin Konsolosluğu'nun Ramazan Ziyaretleri Tepki Çekti

Ramazan ayının Doğu Türkistan'da yoğun dini baskılar altında geçtiği gündemdeyken, Çin İstanbul Başkonsolosluğu'nun bazı ailelere yönelik ziyaretleri tepki çekti.

Ramazan ayının Doğu Türkistan'da yoğun kısıtlamalar ve dini baskılar altında geçtiğine yönelik iddialar gündemdeyken, Çin'in İstanbul Başkonsolosluğu'nun bazı Uygur ailelere yönelik ziyaretleri tartışma konusu oldu.

Çin'in İstanbul Başkonsolosluğu tarafından yapılan açıklamada, Başkonsolos Wei Xiaodong'un Çin Yeni Yılı ve Ramazan ayı vesilesiyle İstanbul'da yaşayan bazı "azınlık kökenli göçmenlerin" ev ve iş yerlerini

ziyaret ettiği, bayramlarını kutladığı ve durumlarını yakından takip ettiği ifade edildi.

“Çin Hikâyesini Doğru Anlatmaya”

Açıklamada ayrıca Başkonsolos'un söz konusu kişileri “vatan sevgisini sürdürmeye” ve “Çin hikâyesini doğru anlatmaya” teşvik ettiği öne sürüldü.

Ancak bu ziyaretler, Çin'in Doğu Türkistan'daki politikalarına yönelik uluslararası eleştirilerin yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleşmesi nedeniyle farklı yorumlara yol açtı. Son yıllarda Çin'in, yurt dışındaki Uygur diasporasına yönelik çeşitli temaslar, organizasyonlar ve ziyaret programlarıyla kamuoyu algısını şekillendirmeye çalıştığı yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır.

Özellikle Ramazan ayında Doğu Türkistan'da ibadet özgürlüğüne ilişkin kısıtlamaların arttığına dair iddiaların uluslararası medyada ve sosyal platformlarda daha fazla yer bulması, bu tür diplomatik temasların zamanlamasını daha da dikkat çekici hale getirdi.

Uzmanlar, diasporaya yönelik bu tür ziyaretlerin yalnızca kültürel veya insani temas olarak değil, aynı zamanda kamu diplomasisi ve algı yönetimi çerçevesinde de değerlendirilmesi gerektiğine işaret ediyor.

Bu Ziyaretler Ne Kadar İnanırdıcı?

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT Ramazan gibi manevi değeri yüksek bir ayın, Çin gibi din düşmanı mezalim tarafından uluslararası imaj düzeltme çalışmaları için kullanılması ciddi bir sorgulamayı beraberinde getiriyor. Bir yanda Doğu Türkistan'da dini baskılara ilişkin tartışmalar sürerken, diğer yanda diasporaya yönelik “sahte ziyaretler” yapılması kendi kendine bir çelişki değil midir?

Geçmişte de bu tür propagandalar olmuştur.

Hatırlayın... 2017 yılında önce dini âlimler toplama kamplarına alındı.

Ardından 2018 ve 2019 yıllarında sanat-

çılar, doktorlar ve toplumun önde gelen isimleri bu kamplara götürüldü.

O dönemde Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu,

“Türk ozanı Abdürrahim Heyit nerede?” diye Çin’e soru yöneltmişti.

Bu diplomasi girişiminin ardından Çin rejimi çok kısa sürede Abdürrahim Heyit’i

bulduğu yerden çıkararak bir video yayınladı ve “hayattayım” dedirtti.

Yani uluslararası baskı sonuç vermişti.

Aynı dönemde, Çin büyük elçiliğinin ziyaret ettiği bazı isimler “Babam nerede?” diyerek Doğu Türkistan davası için mücadele ediyordu. O sanatçılardan Adil Mecit’in ailesi de Çin’e karşı açık bir duruş sergileniyordu.

Ancak bugün geldiğimiz noktada tablo değişti.

Geçmişte babasını kurtarmak için Doğu Türkistan saflarında yer alan bu insanlar, bugün Çin'in propaganda faaliyetlerinde yer alıyor.

Bu durum, Doğu Türkistan diasporasında ciddi bir tepki ve öfkeye karşılık buldu.

Maalesef...

Bir zamanlar "Babam nerede?" diye mücadele eden bir kişi, bugün Ramazan ayında Çin Konsolosluğu'nun davetlerine katılıyor ve bu görüntüler propaganda malzemesi olarak kullanılıyor.

Çin de bu görüntüleri servis ederek şunu demeye çalışıyor:

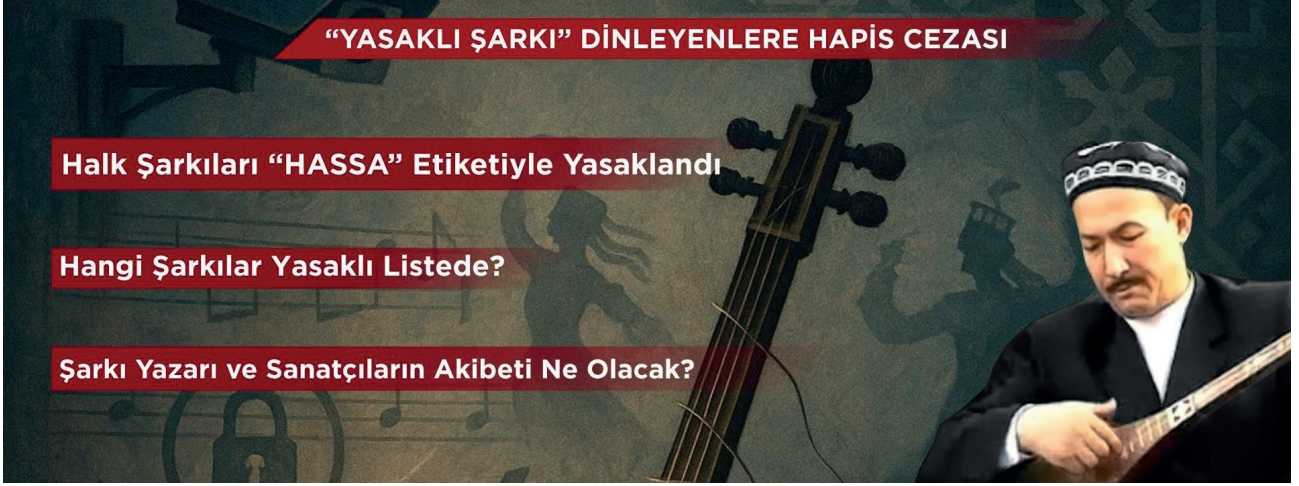
"Doğu Türkistan'da zulüm yok, Uygurlar mutlu, Türkiye'deki Uygurlar bile gelip gidebiliyor."

Bu algı operasyonu kabul edilemez.

Bu nedenle uluslararası kamuoyunun, görünen ile gerçek arasındaki farkı daha dikkatli analiz etmesi ve bu tür adımların neyi örtmeye çalıştığını sorgulaması gerektiğini düşünüyorum." Yorumunu yaptı.

“Yasaklı Şarkı” Dinleyenlere Hapis Cezası

Associated Press Doğu Türkistan’da “yasaklı şarkı” listesiyle bağlantılı gözaltı ve hapis cezalarının arttığını gözler önüne serdi.

AP’nin haberine göre, Doğu Türkistan’da kimi şarkılar “yasaklı/sorunlu” listelerine ekleniyor. Söz konusu içeriklerin dinlenmesi, paylaşılması veya cihazlara indirilmesi, yetkililer tarafından gözaltı ya da hapis cezasına dayanak yapılabiliyor. Uzman değerlendirmeleri, bunun Uygur kültürüne yönelik süreklilik gösteren ve “ince yöntemlerle” yürütülen baskının bir uzantısı olduğuna işaret ediyor.

Associated Press’in (AP), Norveç merkezli Uyghur Hjelp’in ulaştığı belgelere dayandırdığı haberine göre Çin yönetimi, Doğu Tür-

kistan’da bazı şarkıları “yasaklı” veya “sorunlu” diye sınıflandırıyor. Haberde, listedeki şarkıları indiren, dinleyen ya da internette paylaşan kişilerin yasal yaptırımlarla karşılaşabileceği belirtiliyor.

Uyghur Hjelp’in aktardığı kayıtlara göre ekim ayında Kaşgar’da kolluk kuvvetleri ve yerel yetkililerin katıldığı bir toplantıda halka kapsamlı uyarılar yapıldı. Toplantıda “7 kategoriye ayrılan ve sorunlu sayılan” şarkıların dinlenmemesi, indirilmemesi ve paylaşılmaması istendi. Yetkililer, uyarılara uymayanların ha-

pis riski dahil ağır biçimde yargılanabileceğini söylerken, cezaların ayrıntılarını açıklamadı.

“Esselamu Aleykum” Demek Suç Sayılıyor

Toplantı notlarında, denetimin yalnızca müzikle sınırlı kalmadığı; gündelik dil kullanımına da müdahale edildiği ifade edildi. Buna göre yerel yetkililere “Esselamu aleykum” gibi selamlaşmalardan kaçınmaları, bunun yerine “Komünist Parti sizi korusun” benzeri ifadeler kullanmaları yönünde talimat verildiği aktarıldı.

Listede, Uygur toplumunda düğünlerde ve etkinliklerde kuşaklar boyunca çalınan “Beş Pede” adlı halk baladının da yer aldığı; şarkının sözleri romantik bir anlatı taşısa da yine de “sorunlu” sayıldığı kaydedildi. Ayrıca tutuklu Uygur şair Abdülkadir Celaleddin’in şiirinden uyarlanan “Yanarım Yoq”, Xinjiang TV'deki “İpek Yolu'nun Sesi” yarışmasında seslendirilen “Es-selamu Aleykum” ve ünlü müzisyen Abdürrehim Heyit'in “Atalar” adlı eserinin de listede bulunduğu belirtildi.

Halk Şarkıları “HASSA” Etiketiyile Yasaklandı

Londra Üniversitesi SOAS'tan etnomüzikolog Rachel Harris, “Beş Pede”nin dini çağrı-

şımları nedeniyle işaretlendiğini, ancak şarkının aşırıcılığı teşvik etmediğini vurguladı. Harris'e göre “Atalar” ise Uygur atalarını yücelten milliyetçi göndermeler nedeniyle hedef alınmış olabilir. Manchester Üniversitesi'nden Doğu Asya tarihçisi Rian Thum da bu uygulamayı bölgede “incelikli ama kesintisiz” süren baskının bir parçası olarak değerlendirdi ve “yanlış müzik” dinlediği gerekçesiyle insanların gözaltı tehdidiyle karşılaşmasının şaşırtıcı olmadığını söyledi.

AP, bölge sakinleriyle yapılan görüşmelerin müzikle bağlantılı gözaltı ve yargılamaların sürdüğünü doğruladığını yazdı. Haberde, 27 yaşındaki Uygur müzik yapımcısı Yashar Xiaohelaiti'nin 2023'te “hassas” kabul edilen şarkıları bulut hesabına yüklediği gerekçesiyle gözaltına alındığı ve 3 yıl hapis cezası aldığı bilgisi yer aldı. Mahkeme kararına göre Xiaohelaiti, 42 “sorunlu” şarkıyı Çin merkezli NetEase Cloud Music'e yüklemek ve 8 “sorunlu” e-kitap indirmekle suçlandı; ayrıca 3 bin yuan para cezası verildi.

Bölgede yaşayan ve adını vermek istemeyen bir kişi, yurt dışındaki bir Uygur'un sosyal medya paylaşımına yorum yaptıktan sonra polis karakoluna çağrıldığını anlattı. Eski bir

yerel yetkili de WeChat üzerinden birbirlerine Uygur şarkıları gönderdikleri için gözetim altına alınan iki genci hatırladığını söyledi. Londra’da yaşayan Uygur sanatçı ve aktivist Rahima Mahmud ise müziğin yaşamının parçası olduğunu belirterek, “Müziği ortadan kaldırmak, ruhu ortadan kaldırmaktır” dedi.

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT konuyu değerlendirerek, “Çin yönetimi, bir halkın bin yıllık kültürel

birikimini “hassas”, “sorunlu” veya “tehlikeli” olarak yaftalayarak aslında Uygur kimliğinin estetik damarlarını kesmeyi hedeflemektedir. Bir şarkıyı dinlediği için bir gence 3 yıl hapis cezası vermek, adaletin değil, acizliğin ve korkunun göstergesidir.

“Bir rejimin, tebaası olmayı kabul etmeyen insanlara ‘Selamün Aleyküm’ demeyi bile yasaklayıp ‘Parti seni korusun’ dedirtmeye çalışması, bölgedeki sistematik soykırım ve

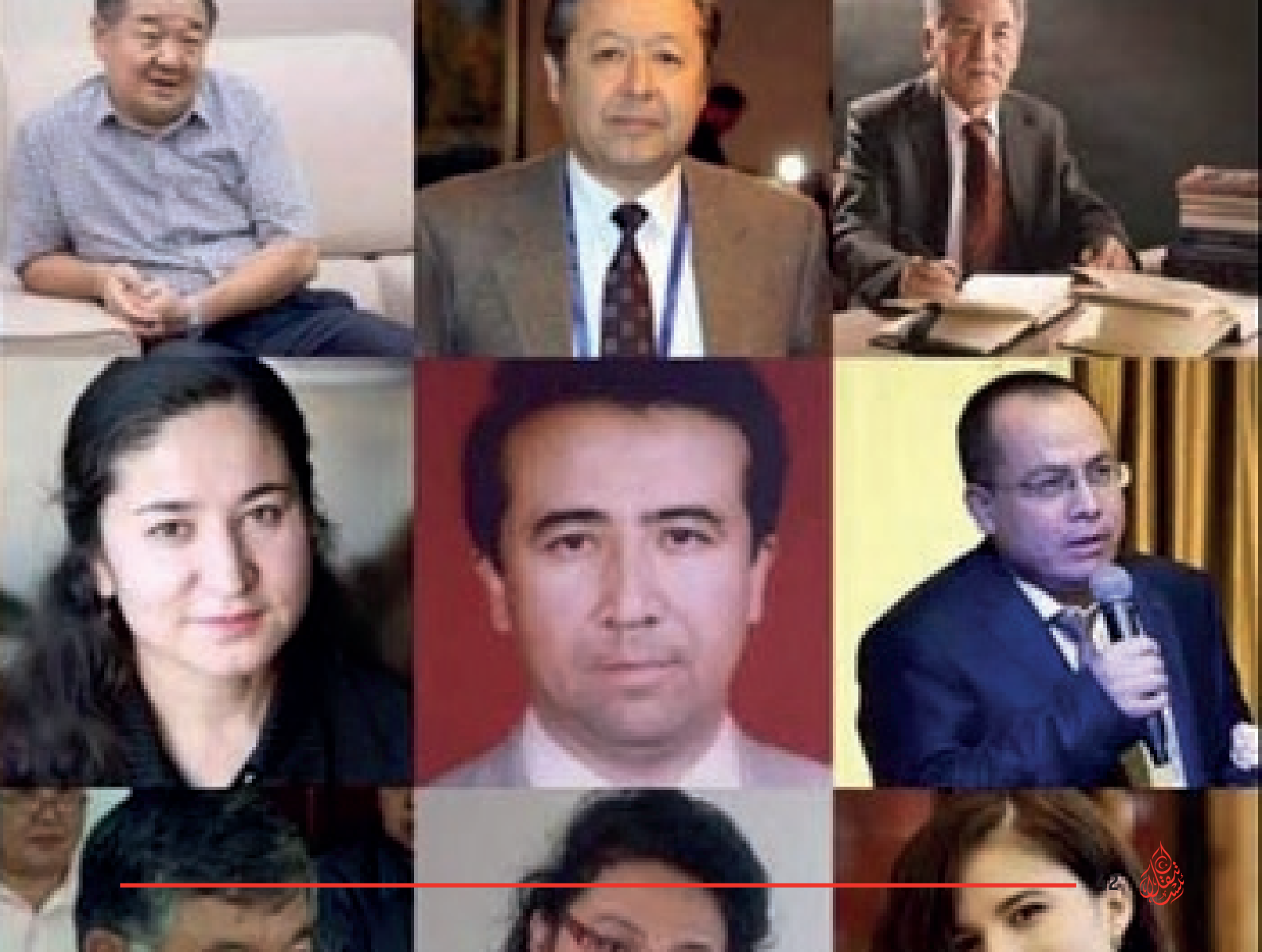

hak ile batıl arasındaki mücadelenin geldiği aşamayı gözler önüne sermektedir.

27 yaşındaki genç bir yapımcıyı, bulut hesabındaki şarkılar yüzünden hapse atmak hangi modern hukuk sistemine sığar? Bu 'ince yöntemler' dedikleri şey, aslında sistematik asimilasyonun dijital ayağıdır.

Bomba değil, mermi değil, koca Çin basit bir şarkıdan neden korkuyor?

Sanatın ve dilin yasaklandığı bir coğrafyada, "insan haklarından" veya "kalkınmadan" bahsetmek mümkün müdür? Çin, Doğu Türkistanlıların sadece topraklarını değil, anılarını, melodilerini ve selamlarını da elinden alarak onları topyekûn dönüştürmek istiyor." İfadelerine yer verdi.

Taliban-Çin arasında Doğu Türkistan krizi

Taliban ile Çin arasında “Doğu Türkistan” konusunda gerilim yaşandı. Çinli yetkili, temaslarda bu başlığın en zor konulardan biri olduğunu açıkladı.

Bilindiği üzere Afganistan Çin işgalindeki Doğu Türkistan ile dar bir sınır şeridinde sahip. Aynı zamanda Afganistan ile Türkistan sınırındaki Badahşan gibi Afgan illerinde Çin'e karşı savaş veren Uygur savaşçılardan oluşan Türkistan İslam Partisi'nin (Doğu Türkistan İslami Hareketi) faal

olduğu ifade ediliyor. Taliban ile ilişki içerisinde bulunan grup geçmişte de bağlantılı olarak hareket ediyordu. Bu durum zaman zaman taraflar arasında gerginliğe yol açıyor.

Şanghay Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü Gü-

ney Asya Araştırma Merkezi Direktörü Liu Zongyi Afganistan İslam Emirliği'nin Doğu Türkistanlıları Çin'e iade etmemesinin büyük yatırımlara engel olduğunu yazdı.

“Çin ve Taliban ilişkisindeki en büyük düğüm noktası, terör örgütü olarak kabul ettiğimiz Doğu Türkistan İslami Hareketi meselesi. Taliban yetkilileriyle bu konuyu konuştuğumuzda, ortak dini inançları ve sığınanları korumaya dayalı o köklü gelenekleri nedeniyle bu kişileri Çin'e teslim etmeye asla yanaşmıyorlar.

Bu durum, Çin tarafında çok derin bir güven sorununa yol açıyor. Onlara bu güvenlik riskleri bu şekilde devam ettiği sürece, Afganistan'a büyük yatırımlar yapılmasının mümkün olmayacağı söylendi.

Gözlemlerime dayanarak şunu da eklemeliyim ki; karşımızda dış dünyadan tamamen kopuk, ideolojik olarak aşırı katı ve stratejik derinlikten yoksun bir liderlik var. Kendi gerçeklikleri içinde hapsolmuş durumdadır ve bu tutumları devam ettiği sürece Afganistan'ın ekonomik olarak toparlanması mümkün görünmüyor.”

4 Gün süren Afganistan ziyaretinin ardından gelen çarpıcı açıklamaların içerisinde en dikkat çekeniyse:

•“Doğu Türkistan İslami Hareketi Taliban'la temaslarımızda en zorlu noktalardan biri haline

geldi

•Çin'in bu konudaki taleplerini tam olarak karşılamaya istekli olmadıklarını açıkça ifade ediyorlar

•**Bize çeşitli sebepler sundular: Bu 'terör örgütlerinin' birçok üyesi Sovyet işgaline karşı onlarla birlikte savaşmış ve böylece bir tür "yoldaşlık" oluşturmuş**

•**Dini olarak her iki taraf İslam dinini paylaşıyor**

•**Peştun aşiret geleneklerine göre sığınma arayanları teslim etmek yerine koruma yükümlülükleri var**

•**Ayrıca bu kişilerin yerel Afgan nüfusuyla akrabalık ve diğer sosyal bağları da bulunuyor”**

Taliban'ın bu tutumunun ticari ilişkilere zarar verdiğini söyleyen Zongyi “Taliban'ın iktidarı yeniden ele geçirmesinden bu yana Afgan ekonomisi istikrarlı bir ilerleme kaydetti ancak genel seviyesi henüz 2020'deki Gani hükümeti dönemindeki seviyeye ulaşamadı” dedi

Ayrıca Taliban'ın iktidara geri dönmesiyle birlikte Afganistan'ın genel güvenlik durumu önemli ölçüde iyileştiğini belirtti

İstiqlal TV Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT Çinli yetkilinin açıklamalarını ele alarak “Taliban ile Çin arasında yaşanan bu

gerilim, yalnızca jeopolitik bir mesele değil; aynı zamanda ahlaki bir duruşun testidir. Milyonlarca dolarlık yatırımlar, ekonomik çıkarlar ve siyasi baskılar söz konusu olmasına rağmen Taliban'ın Uygurları teslim etmemesi, kendi inanç değerleri ve gelenekleri doğrultusunda bir tavır ortaya koyduğunu gösteriyor. Bu, en azından "çıkarmı, ilke mi?" sorusunda verilen net bir cevaptır.

Ancak burada asıl sorgulanması gereken taraf Çin'dir. Bir ülkenin, sınır ötesinde dahi Uygur kimliğine sahip insanları "tehdit" olarak görmesi ve onları teslim almaya çalışması, meselenin güvenlik değil, sistematik bir bastırma politikası olduğunu açıkça ortaya koyuyor.

Bugün tablo nettir: Bir taraf ekonomik gücüne rağmen insanları talep ediyor, diğer taraf ise belisini bilerek buna direniyor. Bu durum, Doğu Türkistan meselesinin sadece bölgesel değil, aynı zamanda vicdani ve iman-i bir mesele olduğunu bir kez daha gözler önüne seriyor." Değerlendirmesinde bulundu.

İbadet Yasak, Dans Mecburi

Ramazan ayının Çin'in "Bahar Bayramı" (Yeni Yıl) etkinlikleriyle kasıtlı olarak çakıştırılması, baskının boyutunu artırdı. Uygur Türkleri ibadet etmek yerine 450'den fazla resmi etkinlikte dans etmeye zorlanıyor. Çin yönetimi, bu zoraki kutlamalarla küresel topluma "Mutlu Uygur" imajı pazarlamaya çalışır-

ken, evlere Çin fenerleri asılması ve geleneksel Çin kıyafetlerinin giyilmesi dayatılıyor.

Yapay Zeka Destekli "Gülümseme" Denetimi

Çinli yetkililerin, etkinliklere katılan Uygurları hem sahada hem de video kayıtları üzerinden takip ederek "ruh hali analizi" yaptığı belirlendi. Uygurlar; ne kadar güldüklerine ve samimiyet derecelerine göre "yüksek, orta ve düşük" olmak üzere üç gruba ayrılıyor. Puanlaması düşük olanlar, yani rejimin dayattığı sahte neşeye ayak uyduramayanlar, ideolojik yetersizlik suçlamasıyla karşı karşıya kalıyor.

Gizlice Oruç Tutanlara Operasyon

Özgür Asya Radyosu'nun (RFA) yerel kaynaklara dayandırdığı bilgilere göre, Hoten'in Lop kasabasında yapılan baskınlarda gizlice oruç tuttukları belirlenen 6 kişi tutuklandı. Tutuklananlardan 5'inin 70 yaş üstü olduğu öğrenilirken, bu kişiler "denetimli serbestlik" şartıyla bırakıldı; bir kişi ise ilçe emniyet müdürlüğüne sevk edildi.

Ayrıca Kaşgar, Aksu ve Kuçar bölgelerinde halkın oruç tutmasını fiziksel olarak engellemek amacıyla "Haşar" adı verilen zoraki ağır işçilik faaliyetlerinin artırıldığı bildirildi.

Medya ve Kurumlarda "Ramazan Sansürü"

Çin medyasında ve hatta "Çin İslam Dini Cemiyeti", "Çin İslam Enstitüsü" gibi sözde dini kuruluşların resmi web sitelerinde Ramazan'a dair

tek bir kelime dahi geçmiyor. Pekin'deki bazı yabancı muhabirlerin "Huy Müslümanları iftar yaptı" şeklindeki haberleri ise, baskının sadece Uygur bölgesine (Doğu Türkistan) özel bir soykırım politikası olduğunu bir kez daha kanıtıyor.

Türk İslam Yurdunda Ramazan Yasağı

İstiqlal Türkçe Yayın Koordinatörü Muhammed Ali ATAYURT Ramazanla ilgili değerlendirme yaparken "Doğu Türkistan'da yıllardır ramazan yasağı devam ediyor. Ülkede parti üyeleri, kamu personeli, öğrenciler ve öğretmenlerin oruç tutması ve namaz kılması yasak. Her ne kadar Çin Komünist Partisi (ÇKP) tarafından resmi olarak yayımlanmış bir genelge olmasa da, yerel yetkililerin her yıl rutin olarak uygulamaya koyduğu klasik Ramazan yasağı, sosyal hayatın her alanını etkilerken, ÇKP üyeleri, kamu personeli, öğrenci, öğretmen, devlet kontrolündeki şirket ve kuruluşlarda çalışanların, Ramazan ayı boyunca oruç tutmalarının yasaklandığı biliniyor.

Ramazan Boyunca Sigara Ve Alkol Satışına Devam Edilecek

Ayrıca Müslüman Doğu Türkistanlılar tarafından işletilen dükkan ve restoranlara ay boyunca sigara ve alkol satmaya devam etme ve oruç tutulan saatlerde açık kalma zorunluluğu bulunuyor. Bunu yerine getirmeyen iş yerleri ise tamamen kapatılarak bir daha iş yapmaları zorlaştırılıyor.

Polislerin Gözetiminde İlaç Ve Su İçirilecek

Öte yanda işgal altındaki Doğu Türkistan'ın köylerinde de halkın oruç tutup tutmadığını kontrol etmek için Ahaliler Komitesine götürüleceği, polislerin gözetiminde ilaç ve su içirileceği aktarıldı. Başta Uygur Türkleri olmak üzere bölgede yaşayan Müslüman Türk toplulukları, oruç tutmak dahil olmak üzere İslami faaliyetlerde bulunamıyor. Dini ibadetlerini yerine getirilmeleri yasaklanıyor. Tesettür ve sakal gibi uygulamaların yasak olduğu Türk yurdunda, vakit namazları ve teravihler de eda edilemiyor. Ne yazık ki Çin, Uygur Türklerinin sadece bedenlerini değil, ruhlarını da hapsetmek istiyor. İnsanları zorla dans ettirip, 'ne kadar güldüğünü' puanlamak, tarihin gördüğü en aşağılık mühendislik projelerinden biridir.

Bir yanda 'Mutlu Uygur' tiyatrosu oynatılırken, diğer yanda 72 yaşındaki dedelerin oruç tuttuğu için kelepçelenmesi, Pekin'in gerçek yüzüdür. Bu sadece bir dini baskı değil, bir milletin karakterini ve inancını kökten kazıma girişimidir.

Modern dünya insan hakları ve inanç özgürlüğü nutukları atmakla yetinirken İslam dünyasının sessizliği ise bu zulmün en büyük yakıtıdır. " ifadelerini kullandı.

ISTIQLAL

DOĞU TÜRKİSTAN
BASIN VE MEDYA DERNEĞİ
شەرقىي تۈركىستان ئاخبارات ۋە مەدىيا جەمئىيىتى
تەڭرىتاغ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى خەلقئارا
ئۇيغۇر تىل ئىشلىرى ئىدارىسى
EAST TURKISTAN PRESS AND MEDIA ASSOCIATION

DOĞU TÜRKİSTAN'DA NELER OLUYOR?

Doğu Türkistan'la ilgili haberlerin hangisi gerçek, hangisi gerçek değil?...

Dergimiz, güvenilir haber kaynakları ve yaşayan tanıkların beyanlarıyla, Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu suçlarını örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı bilgi ve haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı zulümleri dünya kamuoyuna sunmayı hedefler...

 [istiqlal.turkce](https://www.facebook.com/istiqlal.turkce)

 [IstiqlalTurkce](https://twitter.com/IstiqlalTurkce)

 [istiqlal_turkce](https://www.instagram.com/istiqlal_turkce)

 [TürkistanTV2](https://www.youtube.com/TurkistanTV2)

 Kartaltepe Mah. Geçit Sok. No: 6 Dükkan 2 Sefaköy Küçükçekmece İSTANBUL

 +90 212 540 31 15

 info@turkistanmedia.com

www.turkistanpress.com